

УДК: 351.773:351.741:616.9

В.А. Олейніков, М.Ф. Недоступ АНАЛІЗ РІВНЯ ПОІНФОРМОВАНOSTІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ПРОБЛЕМ ВІЛ/СНІДУ

Луганський університет внутрішніх справ

Олейніков В.А., Недоступ Н.Ф. Аналіз рівня поінформованості працівників правоохоронних органів щодо проблем ВІЛ/СНІДУ // Український медичний альманах. – 2014. – Том 17, № 1. – С. 171-173.

Проведено аналіз рівня поінформованості курсантів факультету кримінальної міліції Луганського державного університету внутрішніх справ щодо проблем ВІЛ/СНІДУ та шляхів їх вирішення, рівня особистої прихильності справі боротьби з ВІЛ/СНІДОМ та інформаційних потреб курсантів стосовно проблем ВІЛ/СНІДУ. Проведене дослідження засвідчило про достатню обізнаність майбутніх працівників міліції щодо проблем ВІЛ/СНІДУ. Дослідження показали, що серед опитаних існують певні прогалини в знаннях щодо ситуації та політики з протидії ВІЛ/СНІДУ. Отримані дані будуть сприяти налагодженню більш тісної взаємодії між спеціалізованими органами по боротьбі з ВІЛ/СНІДОМ та правоохоронними органами.

Ключові слова: аналіз, поінформованість, ВІЛ-інфекція, СНІД

Олейніков В.А., Недоступ Н.Ф. Анализ уровня осведомленности работников правоохранительных органов относительно проблем ВИЧ/СПИДа // Украинский медицинский альманах. – 2014. – Том 17, № 1. – С. 171-173.

Проведен анализ уровня осведомленности курсантов факультета криминальной милиции Луганского государственного университета внутренних дел относительно проблем ВИЧ/СПИДа и путей их решения, уровня личной ответственности в деле борьбы с ВИЧ/СПИДОМ и информационной потребности курсантов относительно проблем ВИЧ/СПИДа. Проведенное исследование выявило достаточную осведомленность будущих работников милиции относительно проблем ВИЧ/СПИДа. Исследование показали, что среди опрошенных существуют определенные пробелы в знаниях относительно ситуации и политики противодействия ВИЧ/СПИДУ. Полученные данные будут оказывать содействие в отработке более тесного взаимодействия между специализированными органами по борьбе с ВИЧ/СПИДОМ и правоохранительными органами.

Ключевые слова: анализ, информированность, ВИЧ-инфекция, СПИД

Olejnikov V.A., Nedostup N.F. Analysis of level of awareness of workers of law enforcement authorities in relation to the problems of HIV/of AIDS // Украинский медицинский альманах. – 2014. – Том 17, № 1. – С. 171-173.

The analysis of level of awareness of students of faculty of criminal militia of the Luhansk state university of internal affairs is conducted in relation to the problems of HIV/of AIDS and ways of their decision, level of the personal responsibility on business of fight against HIV/by AIDS and to the informative necessity of students in relation to the problems of HIV/of AIDS. The conducted research educed the sufficient awareness of future workers of militia in relation to the problems of HIV/of AIDS. Research was shown, that among polled there are certain blanks in knowledge in relation to a situation and policy of counteraction of HIV/to AIDS. Finding will render assistance in working off more close co-operation between the specialized organs on a fight against HIV/AIDS and law enforcement authorities.

Key words: analysis, being informed, NIV-infections, AIDS

Вступ. Глобальна пандемія ВІЛ-інфекції, одним із осередків якої є Україна, викликала не тільки велику кількість важко вирішуваних медичних проблем. На сьогоднішній день проблема ВІЛ/СНІДУ є перш за все соціально-економічною, яка тягне за собою серйозні наслідки і потребує прийняття спеціальних заходів, спрямованих на захист прав як кожної людини, так і інтересів суспільства в цілому. Фахівці Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та ЮНЕЙДС (UNAIDS) вважають, що більш ніж 1,5% дорослого населення України уражені ВІЛ/СНІДОМ. За даними Українського центру профілактики і боротьби зі СНІДОМ в Україні зареєстровано понад 68 тис. ВІЛ-інфікованих [1-4]. Крім того, серед регіонів України Луганська область займає одне з перших місць в Україні за цим показником [5].

Постановка проблеми. Не зважаючи на дослідовні і цілеспрямовані зусилля держави щодо протидії епидемії, спроможність України вирішити проблему ВІЛ/СНІДУ все ще залишається недостатньою. Численні опитування представників уразливих щодо ВІЛ-інфікування груп (споживачів ін'єкційних наркотиків, жінок секс-бізнесу, людей, що живуть з ВІЛ/СНІДОМ, а також медиків, соціальних працівників дають можливість проаналізувати надбання та перешкоди на шляху вирішення проблеми ВІЛ/СНІДУ [6-7]. Це стосується й працівників правоохоронної сфери. Працівники міліції, в силу специфіки професійної діяльності, тіс-

но контактують з населенням, молоддю, особливо з людьми, що вживають наркотики, виготовляють або збувають їх, представниками секс-бізнесу тощо, які можуть бути джерелом розповсюдження ВІЛ-інфекції, захворювань, які передаються статевим шляхом та інших особливо небезпечних хвороб. До того ж, працівники міліції, особливо курсанти навчальних закладів системи МВС України у переважній більшості є молодими людьми, які у випадку неправильної чи неочаечної поведінки самі можуть стати жертвою СНІД та інших хвороб.

Тому працівники правоохоронних органів повинні володіти інформацією про основи безпечної поведінки, яка необхідна для проведення виховної і профілактичної роботи з людьми, а також мати знання і уміння, які допоможуть уникнути небезпеки особистого зараження при здійсненні своїх функціональних обов'язків (затримка правопорушника, огляд місця події тощо).

Результати досліджень. Вищезазначене зумовило необхідність проведення спеціального опитування серед курсантів факультету кримінальної міліції Луганського державного університету внутрішніх справ щодо проблем ВІЛ/СНІДУ. Загальна кількість опитаних склала 112 осіб.

Для реалізації зазначеної мети передбачалось вирішити низку завдань.

1. Аналіз рівня поінформованості, ставлення курсантів щодо проблем ВІЛ/СНІДУ та шляхів їх вирішення.

2. Визначення рівня особистої прихильності справі боротьби з ВІЛ/СНІДом.

3. Визначення інформаційних потреб курсантів стосовно проблем ВІЛ/СНІДу.

Знання про будь-яку проблему та усвідомлення її серйозності є однією із передумов формування відповідального ставлення до неї, готовності приймати рішення та діяти відповідно до сформованої позиції. У визначенні понять ВІЛ-інфекція та СНІДу значна частина опитаних курсантів надали правильні відповіді. 77,8% з них вірно вважають, що ВІЛ-інфекція це невеличке інфекційне захворювання, а 45,2% - СНІД є кінцевою стадією ВІЛ-інфекції. В той же час, приблизно 20,1% респондентів уявляють ВІЛ-інфекцію як невеличке захворювання крові, а хворих на СНІД ототожнюють з ВІЛ-носіями.

Переважає частина майбутніх працівників міліції (94,3%) впевнена, що ВІЛ-інфекцією можливо заразитися тільки при потрапінні вірусу в кров. І лише по 2,8% опитаних припускають можливість зараження ВІЛ-інфекцією через поцілунок та користування одним посудом.

У відповідях на питання „Хто частіше хворіє на СНІД?” 79,7% курсантів відзначили усі категорії, що входять до груп „ризик” (користувачі ін’єкційних наркотиків, осіб, що мають непорядковані статеві контакти та гомосексуалістів). Проте, понад 9,8% респондентів вважають, що найбільш уразливими до ВІЛ-інфекції є особи з непорядкованими статевими контактами, 6,5% - користувачі ін’єкційних наркотиків, 5,1% - гомосексуалісти.

Наступні декілька питань мали соціально-психологічний характер та виражали особисте ставлення до проблеми ВІЛ/СНІДу. В них на відміну від попередніх містився варіант „Ваша відповідь”. Але невелика кількість курсантів скористувалася можливістю викласти свої думки. Поряд з гарними пропозиціями та роздумами, на жаль зустрічалися й такі, що несли в собі елементи сарказму та жорстокості.

На запитання „Якщо Ви дізнаєтесь, що серед ваших знайомих або одногрупників є ВІЛ-інфіковані, то Ви:” більшість (71,4%) відповіла, що „буде дотримуватися правил захисту від ВІЛ-інфекції, але спілкування не зупинятиме”. В той же час, досить велика кількість (14,9%) опитаних взагалі не змогла дати стверджувальну відповідь („Мені все одно”). У варіанті „Ваша відповідь” (10,1%) зустрічались такі відповіді як: „Буду спілкуватися, але перевірюсь та буду дотримуватися правил захисту від ВІЛ-інфекції”, „Порекомендую йому звернутись до лікарів і перевірюсь сам”, „Це може статися з кожним”. Деякі курсанти не були готові до питання і відповіли: „Не знаю”, „В залежності від того, хто захворів”, „Я подумаю що робити”, „Пригадаю, чи були у мене з ним які-небудь стосунки і тоді вирішу”.

Досить відповідальне ставлення виявили курсанти до використання засобів особистого захисту під час статевих контактів. Близько 87,6% з них підтвердили необхідність використання презерватива при кожному статевому акті, і тільки 7,3% - тільки при статевому контакті з ВІЛ-інфікованим партнером.

Щодо ізоляції людей, хворих на ВІЛ-інфекцію, ставлення майбутніх працівників міліції у цьому

питанні виглядає абсолютно переконливо. Майже 36,5% опитаних стверджували про не виправданість ізолювання ВІЛ-інфікованих осіб, тому що це є порушенням прав людини і не має ніякого медичного підґрунтя. Водночас серед 32,4% опитаних курсантів панує думка, що хоча ізоляція хворих не виправдана, але вони б не хотіли жити й контактувати з ВІЛ-інфікованими, а 20, 3% - впевнені, що ізоляція є необхідним заходом, оскільки знижує ризик розповсюдження ВІЛ-інфекції. 2,7% респондентів дали свою відповідь у вигляді таких тверджень: „Якщо ВІЛ-інфіковані не розуміють своєї небезпеки, то ізоляція виправдана”, „Мені все одне, бо я виконую усі заходи безпеки”, або – „Не ізолювати, але інформувати оточення про захворювання цієї людини” чи „Я навіть гадки не маю”.

Понад 85,9% анкетованих засвідчили, що у разі особистого зараження на ВІЛ-інфекцію, вони віддали б перевагу лікуванню та утриманню від статевих контактів без засобів захисту і лише незначна частина молодих людей (7,7%) припускалася думки, що не змінювала б нічого у своєму житті. Серед припущень у варіанті „Своїх відповідей” (16%) переважали наміри звернутися за допомогою до лікарів та розгубленість у діях щодо свого становища.

Наступне питання стосувалося можливості залучення майбутніх працівників органів внутрішніх справ до волонтерських програм щодо підтримки ВІЛ-інфікованих. Бажання бути у команді волонтерів виявили тільки 5,4% респондентів, а 27% - взагалі категорично відмовилися. Найбільшу частку опитуваних склали ті, хто не визначився і припускав свою участь у цьому русі при певних умовах, в залежності від обставин (67,6%).

Щодо шляхів поліпшення становища у вирішенні проблем ВІЛ/СНІДу, то 68,8% курсантів обов’язковим вважає дотримання правил індивідуального захисту, 7,5% - збільшення просвітницької діяльності серед населення. Значна частина опитаних (12,6%) для вирішення цієї проблеми припускалась різних варіантів – від „масового обстеження на присутність ВІЛ-інфекції під час щорічного медичного огляду” до „організації проведення тренінгів щодо безпечної поведінки”.

Ранжирування респондентами основних шляхів передачі ВІЛ, які визначають нині розвиток епідемії ВІЛ/СНІДу в Україні, досить точно відповідає нинішній реальній ситуації. Отже, на думку опитаних, найчастіше інфікування відбувається через ін’єкційне вживання наркотиків (79%), другим за поширеністю є інфікування статевим шляхом (63%). Менш значимими чинниками поширення епідемії, на думку третини опитаних, є вертикальна трансмісія та гомосексуальні зв’язки. 31% відсоток курсантів вважає можливим інфікування в медичних закладах. Переважає більшість опитаних вважає, що побутовим шляхом ВІЛ-інфекція не передається. Проте 7% майбутніх працівників міліції помилково визначають цей шлях ВІЛ-інфікування як такий, що впливає на розвиток епідемії Загальна сума перевищує 100%, тому що респонденти могли обрати декілька варіантів відповідей.

З метою визначення уявлень курсантів щодо уразливості окремих верств населення респондентам пропонувалось оцінити ризик щодо ВІЛ-інфікування певних соціальних груп. Відповіді

опитаних відображають пануючі серед них погляди щодо впливу шляхів інфікування на розвиток епідемії та значимість кожного з них. Одностайно визнані найбільш уразливими щодо ВІЛ-інфікування споживачі ін'єкційних наркотиків. Опитані цей ризик оцінили у 98%. До груп ризику респонденти також віднесли осіб, які мають багато сексуальних партнерів (91%), представників комерційного сексу (85%) і молодь (89%). Дещо нижче курсанти оцінили міру ризику тих, хто користується комерційними сексуальними послугами (82%), чоловіків, які мають сексуальні стосунки з чоловіками (84%) та ув'язнених (73%). Уразливість загального населення України щодо ВІЛ/СНІДу оцінюється респондентами як середня (46%).

Епідемічна ситуація щодо ВІЛ/СНІДу в Україні, на думку опитаних, становить серйозну загрозу для суспільства (78,3%). Частина опитаних (18,4%) вважає її значно перебільшеною. До другорядних проблем ВІЛ/СНІД відносять 3,3% курсантів.

Серед переважної більшості опитаних (85,7%) спостерігається занепокоєння за долю суспільства в зв'язку з епідемією ВІЛ/СНІДу. В той же час 14,3% респондентів сприймає інформацію про ВІЛ/СНІД як звичайну.

З метою вивчення готовності майбутніх працівників правоохоронної сфери до формування толерантного ставлення щодо людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, до опросника було включено спеціальні твердження. Отже, більшість опитаних (57%) майже одностайно вважають, що громадськість має право знати про те, що у суспільстві є люди, які мають ВІЛ/СНІД. Це є показником досить чіткого усвідомлення необхідності інформування населення не тільки про ВІЛ-інфекцію, але і про її жертв, їхні проблеми тощо. Таку позицію більшості опитуваних курсантів підтверджує їх ставлення до більш активного і широкого залучення ВІЛ-позитивних людей до суспільного життя. Тенденцію щодо наявності дискримінаційних поглядів у певної частини респондентів демонструє розподіл їхнього ставлення до тлумачення СНІДу, як „божої карі” для споживачів ін'єкційних наркотиків, до утримання ВІЛ-позитивних вагітних жінок у звичайних палатах разом з іншими жінками, і частково, до обвинувачення ВІЛ-позитивних людей в їхній хворобі. Таке ставлення можна пояснити уявленнями деякої частини курсантів про поширення ВІЛ-інфекції в Україні виключно за рахунок внутрішньовенного вживання наркотиків і сексуальної нестриманості певної частини населення.

Здебільшого курсанти не підтримують ідею раннього інформування батьками підлітків щодо

проблеми ВІЛ/СНІДу (6,3%) і запровадження широкомасштабної реклами презервативів на телебаченні (4,5%). Досить одностайно опитані курсанти поставилися до проблеми подолання дискримінації осіб, які живуть з ВІЛ, на робочих місцях (41,4%) і до лібералізації законодавства щодо надання комерційних сексуальних послуг (47,6%).

Практично кожному другому опитаному бракує статистичних даних про поширення епідемії на загальнонаціональному (49,1%) та регіональному рівні (33,8%). Таким чином, за відсутності таких даних опитаним досить важко оцінити адекватність та ефективність профілактичних програм та заходів епідемічної ситуації (16,2%). Потреба в інформації щодо специфічних лікувальних заходів для респондентів вже не є першочерговою. Про лікування хворих на СНІД бракує інформації 29% опитаних. Все менш актуальною стає потреба в інформації про основні шляхи передачі ВІЛ-інфекції – її потребує лише 8,5% опитаних[1].

Висновки: Проведене дослідження засвідчило про достатню обізнаність майбутніх працівників міліції щодо проблем ВІЛ/СНІДу. Деяке спрощене уявлення більшості курсантів стосовно відповідальності за протидію епідемії СНІДу є наслідком недостатнього усвідомлення ризику ВІЛ-інфікування загалом всього населення. Більшість респондентів не задоволена ані обсягами, ані результатами національних заходів. Досить суперечливі уявлення мають курсанти щодо обсягів нинішньої роботи громадських організацій з протидії епідемії. Серед опитаних курсантів менше третини брали участь у конкретних профілактичних заходах. Актуальним залишається проблема посилення інформаційних потреб, в частині, що стосується ситуації з ВІЛ/СНІДом та протидією інфекції.

Дослідження показали, що попри високу довіру до спеціалізованих видань міжнародних організацій, що працюють в Україні, медичну літературу, статистичні дані, практично кожен четвертий респондент на практиці не користується ними. Також серед опитаних існують певні прогалини в знаннях щодо ситуації та політики з протидії ВІЛ/СНІДу. Так, курсантам бракує передусім інформації про результативність профілактичних програм. Вони висловили зацікавленість щодо статистичних даних про поширення ВІЛ/СНІДу в Україні в цілому і по регіонах.

Виходячи з вищезазначеного, доцільно було б запропонувати у якості рекомендацій окремим напрямком роботи налагодження більш тісної взаємодії між спеціалізованими органами по боротьбі з ВІЛ/СНІДом та правоохоронними органами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Доклад ЮНЭЙДС о Глобальной эпидемии СПИДА (2012). – ЮНЭЙДС, 2012. – 96 с. (пер. с англ).
2. Коломиец В.П. Формирование безопасного поведения у молодежи / В.П. Коломиец, К.А. Талалаев. – К., 2002. – 60 с.
3. Профілактика негативних явищ серед студентської молоді (наркоманія, алкоголізм, СНІД): Навч.-метод.посіб. / Сорочинська В.С., Удалова О.А., Штифурак В.С., Удалова О.Ю. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 168 с.
4. Соціально-економічні проблеми ВІЛ/СНІДу, наркоманії та алкоголізму в Україні та шляхи їх розв'язання // Матеріали парламентських слухань. - Київ: Парламентське видавництво, 2004. – 50 с.
5. Региональные программы по профилактике ВИЧ/СПИД среди потребителей инъекционных наркотиков / Анохина Л.П., Овчаренко Н.А., Чхетиани Р.Б., Шулико Н.М. // Под ред. Межд. альянса по ВИЧ/СПИД в Украине: Луганск, 2005. – 112 с.
6. Таишева Л.А. Современные информационные технологии профилактики ВИЧ-инфекции среди молодежи. Методическое пособие. - М., 2008. - 34 с.
7. Weeks B.B., Alcamo I.E. AIDS: The biological basis. - USA - Canada - UK: Jones Publishers, 2010. - 360 с.

Надійшла 13.12.2013 р.

Рецензент: проф. Ю.Г.Пустовий